

Období feudální
rozdobenosti.
Vpád Mongolů do Rusi

Rozpad Kyjevské Rusi

- 1169- rozpad Kyjevské Rusi
- V pol. 12. st. vznikla tři centra moci → Novgorod Veliký, Vladimiro-suzdalské a Haličsko-volyňské knížectví.
- 1240 bylo k němu Danielem Romanovičem připojeno Kyjevské knížectví → po dobytí Kyjeva Mongoly se tak Kyjevská Rus rozpadla → 12. - 15. století = období feudální rozdrobenosti Ruska

Novgorod Veliký

- [Od 1136](#) do [1478](#) městská republika, ovládala rozsáhlá území, sahající od Finského zálivu k pobřeží Bílého moře, za Kamenný pás, odtud až do dnešní centrální Rusi k Voloku Lamskému a dále k Pskovu.
- Vznik někdy v průběhu 8. století z obchodních osad
- Osady byly základem pěti konců (neboli čtvrtí) Novgorodu – Slovanského, Něrevského, Ljudinova, Plotinského a Zagorodského.
- Rozdělení obyvatel: - Bohatí – šlechta(bojaři)
 - řemeslníci a kupci (žityje ljudi)
 - městská chudina (čornyje ljudi)

Republiku řídilo věče – shromáždění bojarů, kupců a řemeslníků, svolával je věčevoj zvon

Chrám sv. Sof

- Boje se Švédy a řádem německých rytířů, **Alexandr Něvský** roku **1240** porazil na řece Něvě Švédy a **1242** na zamrzlém Čudském jezeře řád německých rytířů.
- Roste závislost na Moskvě, která chránila Novgorod před útoky Tatarů, ale dodávala také potraviny.
- Od časů Ivana Kality (1328-1340) už neměli vlastní knížata, ale museli přijímat náměstky z Moskvy
- V roce 1456 utrpěl Novgorod porážku v bitvě s moskevským vojskem knížete Vasilije Temného.
- 1477 Ivan III. dobyl město → zrušeno veče, večevoj zvon odvezen do Moskvy
→ konec obchodu s cizinou, tím byl definitivně potlačen pokus o „jiný“ způsob vlády a Rusko se ještě více vzdálilo Evropě.

Alexandr Něvský

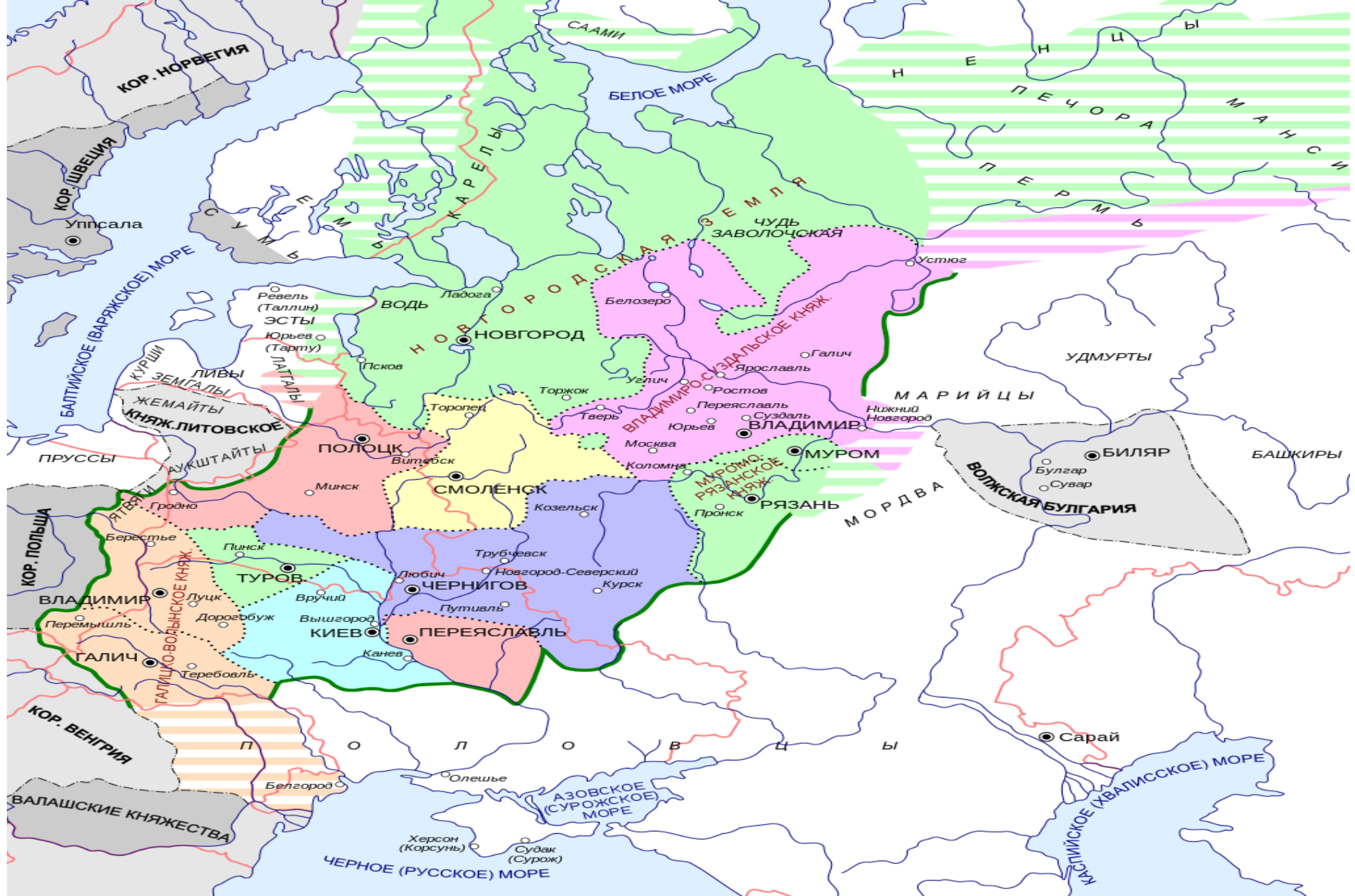

ALEXANDR NĚVSKÝ

- ruský státník, kníže novgorodský
- Narodil se 30. května 1220 ve Vladimiru.
- V roce 1240 porazil Švédy a donutil je ustoupit, získal tak čestné příjmení Něvský. Alexandr vedl spory se zdejšími bojary a město Něvu opustil.
- Alexandr Něvský se stal díky svým vítězným vojenským tažením jedním z největších panovníků v historii Ruska. Zemřel 14. listopadu 1263 v Nižním Novgorodě. V roce 1380 byl prohlášen za svatého. Jeho ostatky nechal Petr Veliký přenést do kláštera v Petrohradě, který byl Alexandrovi zasvěcen.

SOUDNÍ SYSTÉM A GRAMOTNOST OBYVATEL

- Soudce rozhodoval za účasti poroty
- „Sudte všechny rovně, jak bojarina, tak bohatého i chudého člověka.“ , avšak ne vždy dodržováno.
- Zpráva o zřízení první školy na Rusi, dal ji pro 300 žáků zřídit v Novgorodě kníže Jaroslav Moudrý (11. století).

Vladimiro - Suzdalské knížectví

- 10. – 13. století
- největší feudální státní útvar severovýchodní Rusi, na povodí řeky Oky a Volhy
- tento útvar se nacházel v okolí významných center – Rostova, od roku 1125 Suzdal, později Vladimir nad Kljazmou
- po rozpadu staroruského kyjevského státu ve 12.st. se knížectví stalo jedním z nejvýznamnějších státních útvarů
- výhodná geografická poloha chráněná před kočovnými nájezdy

První období rozkvětu

- význam knížectví rostl za vlády Jurije Dolgorukého, syna kyjevského knížete Vladimíra II. Monomacha a poté i za vlády Jurijova syna Andreje Bogoljubského
- těmto vládcům se podařilo upevnit knížectví, Jurij v roce 1154 dobyl Kyjev a přijal titul kyjevského knížete
- Andrej se přesídlil do města Bogoljubovu poblíž Vladimiru nad Kljazmou
- roku 1169 se jako jeho otec zmocnil Kyjeva a stal se také kyjevským vládcem
- nicméně stále sídlil v Boguljubovu, čímž přenesl sídlo velikého knížete z Kyjeva do Vladimiru
- Andrej se pokusil dobýt i Novgorod, ale neuspěl

JURIJ DOLGORUKI

- posílení moci vladimirského knížete vyvolalo nespokojenost u rostovských a suzdalských bojarů
- v roce 1174 se proti knížeti spikli a zavraždili ho
- během svého panování Andrej nechal ve Vladimiru postavit např. Zlatou bránu, chrám Nanebevstoupení Bohorodičky či Pokrovský chrám
- Andrejovým nástupcem se stal jeho mladší bratr Vsevolod III. Jurjevič
- vrátil knížectví moc a za jeho vlády dospělo Vladimírsko - Suzdalské knížectví k největšímu rozkvětu
- knížectví kontrolovalo rozsáhlé území na severovýchodě Rusi mezi řekami Okou, Volhou a Severní Dvinou

Chrám Nanebevzetí Bohorodičky

Zlatá brána

Haličsko – volynské knížectví

- Sjednoceno ve 12. století, kdy získalo nezávislost na Kyjevské Rusi
- Leželo v oblasti řek Dněstr a Bug, sousedilo s maďarským a polským královstvím
- Nejvýznamnějšími panovníky byli Roman Mstislavovič a jeho syn Daniil Haličský
- Sídlním městem od roku 1272 byl Lvov
- V letech 1240 až 1340 bylo závislé na Zlaté hordě
- Od roku 1349 se stalo součástí Polska

Mongolové

- Měli kočovný způsob života, chov ovcí a koní, sdružování do kmenů.
- Čingischán - vycvičil velkou armádu, snil o vytvoření světové říše, byl sjednotitelem mongolských kmenů, prvním *Velkým chánem Mongolů* a jedním z nejslavnějších vojevůdců a dobyvatelů na světě.
- Mongolové dokázali během několika málo let dobýt Čínu, střední Asii i východní Evropu. Vytvořili tak říši, která nemá svým rozsahem v dějinách obdoby.
- 1223 proběhla bitva na řece KALCE s ruskými knížaty tak Ruská knížata spolupracovala a sjednotila se proti společnému nepříteli. V tomto případě proti dosud neznámým Mongolům. Početně silnější ruské vojsko bylo poraženo a ať už v boji či při útěku bylo zabito mnoho knížat. Zachránil se jen každý desátý. Mongolové pobili všechny, kteří jim padli do rukou. Mongolské vojsko zmizelo tak rychle, jak se objevilo.

Vpád Mongolů do Kyjevské Rusi

- rozvoj knížectví však přerušil na přelomu let 1237-1238 vpád Mongolů, vedených Čingischánovými vnuky v čele s Bátúem
- **Bátú** - mongolský princ, vnuk Čingischánův, sestavil vojsko čítající údajně 200 tisíc jízdních bojovníků, postupně dobyl většinu ruských měst, včetně Kyjeva, Po Čingischánově smrti byl postaven do čela armády
- . V roce 1236 Batú započal plánovanou invazi do Evropy. Překročil Volhu a střetl se s volžskými Bulhary a místními Kipčaky (též Polovci nebo Kumáni), které porazil. Bátú poté dobyl, vyplenil a srovnal se zemí Rjazaň, Kolomnu, Moskvu a Vladimir
- v roce 1238 bylo knížectví poraženo Mongoly na řece Siti
- došlo tak k počátku rozkladu Vladimírsko-suzdalského knížectví
- v roce 1238 byl pozván do Vladimíru Jaroslav Vsevolodovič, který tehdy vládl v Kyjevě
- Jaroslav byl zvolen velikým knížetem a pokusil se napravit škody Mongolů na Vladimírském knížectví
- v roce 1239 zahájil Bátú další tažení do Evropy, které se tentokrát Vladimírskému knížectví vyhnulo a usadil se na dolní Volze
- Koncem roku 1239 si Mongolové zajistili přístup ke Kyjevu. Ten byl následujícího roku (1240) obklíčen a dobyt

Tažení Mongolů na západ

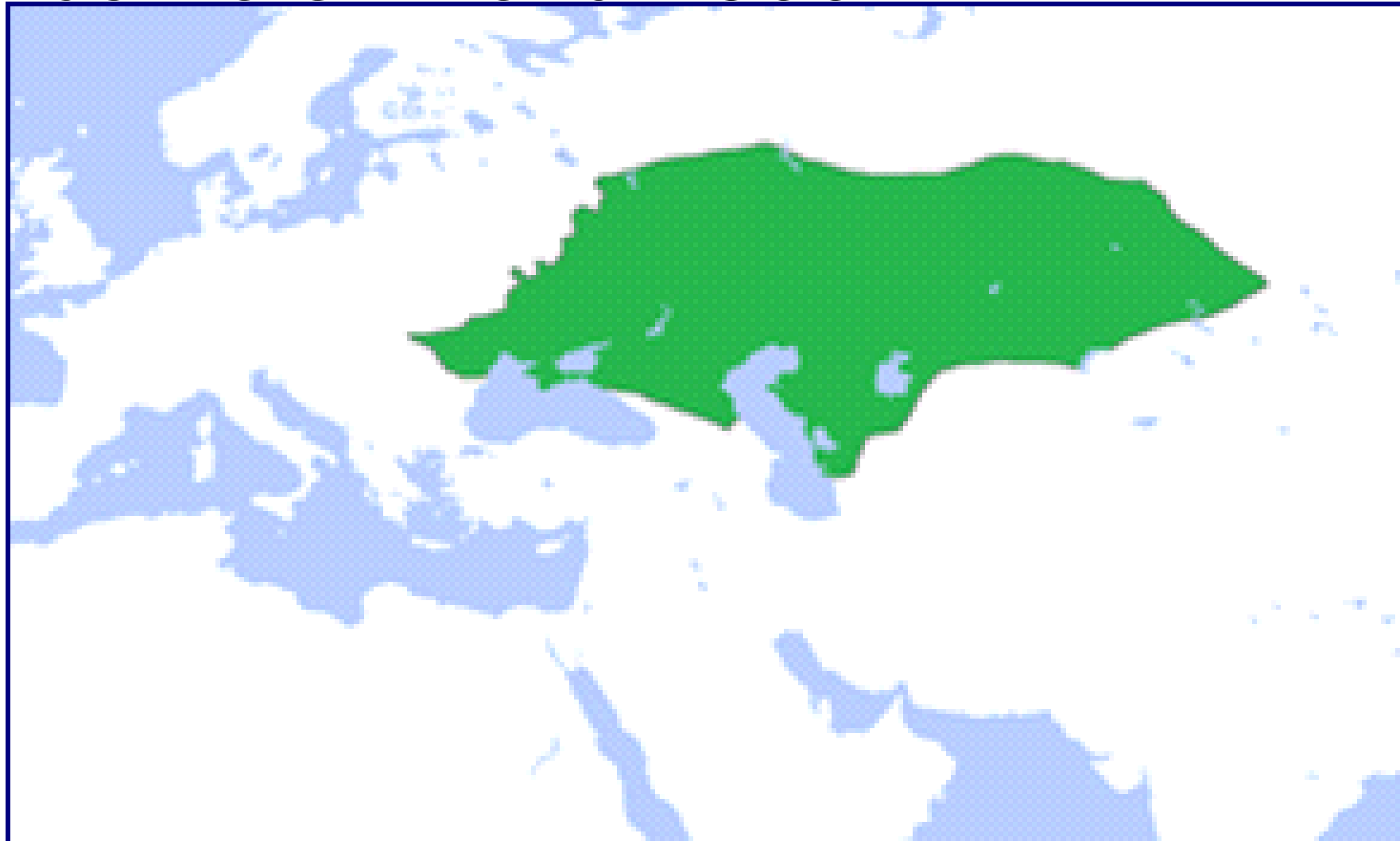
- První část armády vedená synem Ögödeje směřovala přes Volyň a Halič do Polska, kde v dubnu 1241 v bitvě u Lehnice porazila armádu Jindřicha II. Pobožného. Druhá armáda v čele s Batuem pronásledovala prchající Polovce do Uher.
- Západní tažení skončilo v roce 1241. Za příčinu zastavení dalšího postupu bývá nejčastěji považována smrt velkého chána Ögödeje, ale objevují se i jiná tvrzení. Ať to bylo jakkoliv, jisté je, že se potencionální nástupci po Ögödejovi a zároveň velitelé vojsk západního tažení odebrali i s armádami do Mongolska, aby bojovali o své nástupnictví.

Zlatá horda

- téměř všechny země, které si Mongolové ve 13. století podmanili, byly připojeny k Mongolské říši - ta se stala příliš velkou, aby ji mohl spravovat jeden vládce, tak byla rozdělena na správní celky = tzv. ULUSY
- v čele každého ulusu stanul potomek samotného Čingischána, vláda v ulusech byla dědičnou
- vládci ulusů vybírali na ovládaných územích daň, z níž museli část odevzdávat velkému chánovi, na oplátku je chán nechal vládnout ve svěřených zemích
- nejzápadnější ulus s hlavním městem Saraj na středním toku Volhy získal Čingischánův nejstarší syn Džučí, tento útvar je v historiografii nazýván Zlatá Horda
- po smrti Džučiho se zde vládcem stal jeho syn Batu

Zlatá horda kolem roku 1300

- po tažení na západ byla dobytá území připojena k tomuto ulusu, nynější jižní Ukrajina a polovecké stepi se tak staly součástí Zlaté Hordy
- knížectví, která byla vypleněna při jižním tažení se stala nárazníkovou zónou mezi samotnou Hordou a severem
- Odhady o jejich tehdejší síle počítají s populací zhruba 400 tisíc lidí a z toho přibližně 90 tisíc válečníků.
- Chánové vybírali daně na poražených území, nutili místní vládcy k slibu poslušnosti
- Mongolská říše se definitivně rozpadla v 2. pol. 14. století, kdy se rozdělila na čtyři velké chanáty

Zdroje

- ŠVANKMAJER, Milan. *Dějiny Ruska*. 4. rozšíř. vyd. Praha: Lidové noviny, 2004. 574 s. ISBN 80-7106-658-3.
- Vladimírsko-suzdalské knížectví. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Vladimírsko-suzdalske_knizectvi
- Vladimírsko-suzdalské knížectví. In: *CoJeCo* [online]. 1999- [cit. 2014- 28-03]. Dostupné z: <http://www.cojeco.cz/index.php>
- Haličsko-volyňské knížectví. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2014-28-03]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Halicsko-volynske_knizectvi
- Haličsko-volyňské knížectví. In: *Konzulát Ukrajiny ve městě Brno* [online]. [cit. 2014-28-03]. Dostupné z: <http://www.ukrkonzulat.cz/cz/ukraine/history/04.htm>